

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра української фольклористики імені академіка Філярета Колесси

Затверджено

на засіданні Кафедри української фольклористики імені академіка Філярета Колесси (протокол № 7 від 24 червня 2021 року)

Завідувач кафедри

_____ (проф. Василь Івашків)

СИЛАБУС
із навчальної дисципліни

“Українська міфологія та демонологія”

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

для здобувачів галузі знань 03 Гуманітарні науки,
спеціальності 035 Філологія, спеціалізацій:

035.01 Українська мова та література

035.09 Фольклористика

Львів – 2021 рік

Силабус курсу
"Українська міфологія та демонологія"
2021–2021 навчального року

Назва курсу	Фольклористична практика
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 Гуманітарні науки. Спеціальність 035 Філологія. Спеціалізації 035.01 Українська мова та література, 035.09 Фольклористика
Викладачі курсу	доц. Андрій Вовчак
Контактна інформація викладачів	Кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівський національний університет імені Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1, аудиторія 345 тел.: +38032 239 47 20 e-mail: vovczak@gmail.com
Консультації з курсу відбуваються	–
Сторінка курсу	https://philology.lnu.edu.ua/course/ukrainska-mifolohiia-i-demonolohiia-02
Інформація про курс	Важливість курсу “Українська міфологія і демонологія” для студентів спеціальності "філологія" спеціалізацій “українська мова та література”, "фольклористика" та ін. зумовлена звісною універсальністю міфологічних систем та їх особливою роллю у розвитку людської цивілізації загалом й українського народу зокрема. Міфологія, як відомо, є одним з найдревніших, відомих нам, архаїчних ідеологічних утворень, яке має синкретичний характер: у міфологічному світогляді переплетені зародкові елементи релігії, філософії, науки, мистецтва, він лежить в основі культури народу. Відповідно, адекватно пізнати культурний розвій народу, становлення й семантику його мистецтва, інших галузей духового життя неможливо без вивчення давнього світогляду.
Коротка анотація курсу	Вивчення міфології має особливе пізнавальне значення для дослідника словесності, як усної (фольклору), так і писаної (літератури), адже саме мистецтво слова увібрало в себе й донесло до наших днів численні ідеї і концепції старого світогляду, без належного знання яких годі зрозуміти історію української культури і літератури, як давньої, так і нової. Тож завдання курсу – шляхом вивчення основних ідей і компонентів міфологічної світоглядної системи українців сформувати у майбутніх дослідників української словесності вміння і навички, необхідні для адекватного розуміння культурних процесів, а також для всестороннього і глибокого спеціального аналізу проблем становлення і розвитку традиційної обрядовості, фольклорної творчості, зокрема еволюції фольклорних жанрів, особливостей сюжетної, образної-символічної, поетикальної систем, зрештою, такого складного питання, як національна специфіка українського фольклору.
Мета та цілі курсу	Мета курсу – ознайомити студентів з основними аспектами міфологічної світоглядної системи українців: – передумовами виникнення й джерелами міфологічного світосприйняття; – особливостями формування й семантикою українських міфологічних (українські язичницькі божества доби Руської держави) та демонологічних (демонічні істоти у віруваннях українців ХІХ–ХХІ століть) уявлень; – трансформаціями, яких зазнав старий поганський світогляд під впливом християнізації України; – сучасним побутуванням архаїчних світоглядних ідей.
Література для вивчення дисципліни	Джерельна література: 1. Булашев Григорій. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. Київ, 1992.

2. Гельмольд. Славянская хроника. Москва, 1963.
3. Знадоби до галицько-руської демонології. Зібрав Володимир Гнатюк // Етнографічний збірник. Львів: Накладом НТШ, 1904. Т. XV.
4. Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 1 // Етнографічний збірник. Львів: Накладом НТШ, 1912. Т. XXXIII.
5. Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 2 // Етнографічний збірник. Львів: Накладом НТШ, 1912. Т. XXXIV.
6. Літопис Руський / За Іпатським списком переклад Леонід Махновець. Київ: Дніпро, 1989.
7. Малорусские народы предания и рассказы. Свод Михаила Драгоманова. Киев, 1876.
8. Матеріали до гуцульської демонології. Записав у Зелениці Надвірнянського повіта, 1907-1908 Антін Онищук // Матеріали до українсько-руської етнології. Львів, 1909. Т. 11. С. 1-139.
9. Прокопий Кесарийский. Война с готами. Москва, 1950.
10. Слово о поході Ігоревім Ігоря сина Святославового внука Олегового / Передне слово, переклад та примітки Павла Салевича. Львів, 1999.
11. Титмар Мерзебургский. Хроника: В 8 книгах / Второе издание, исправленное; издание подготовил И.В.Дьяконов. – Москва, 2009. – Книга 6.
12. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край... Материалы и исследования, собранные д. чл. П.П.Чубинским. Том третий. Народный дневник. СПб, 1872.
13. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край... Материалы и исследования, собранные д. чл. П.П.Чубинским... Том первый: Верования и суевия. Загадки и пословицы. Колдовство. С-Петербург, 1872, XXX, 224 с.

Теоретико-методологічна література:

1. Вовчак Андрій, Довгалюк Ірина. Документування фольклорної традиції. Засади організації і проведення польового фольклористичного дослідження, транскрибування й архівування зібраного фольклорного матеріалу: Методичні рекомендації для студентів філологічного факультету (спеціальність 035 – Філологія, спеціалізація 035.09 – Фольклористика) / Видання третє, доповнене. – Львів, 2018. – 72 с.
2. Галайчук Володимир. Демонологічні персонажі Середнього Полісся (за матеріалами експедиції) // Українська філологія: Школи. Постаті. Проблеми. Львів, 1999. Частина 2. С. 471-485.
3. Глушко Михайло. Методика польового етнографічного дослідження: Навчальний посібник. – Львів, 2008. – 288 с., іл.
4. Гнатюк Володимир. Нарис української міфології. Львів, 2000.
5. Грушевський Михайло. Історія України-Русі. Київ, 1994. Т. 1.
6. Грушевський Михайло. Початки і розвій словесного мистецтва // Грушевський Михайло. Історія української літератури: У 6 т., 9 кн. Київ, 1993. Т. 1. С. 59-77.
7. Денисюк Іван. Два міфологічні божества в поліських епіталамах // Вісник Львівського університету. Серія українська фольклористика. Львів, 1999. Вип. 29. С. 41-48.
8. Денисюк Іван. Міфологічні істоти у топонімах та фольклорі Волинського Полісся // Денисюк І. Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3 т., 4 кн. Львів, 2005. Т. 3. С. 91.
9. Зеленин Дмитрий. Восточнославянская мифология / Пер. с нем.: Russische (Ostslavische) Volkskunde von D.Zelenin. Berlin; Leipzig, 1927. Москва: Наука, 1991. 507 с.
10. Зеленин Дмитрий. Очерк русской мифологии. СПб, 1916. Вып. 1: Умершие неестественной смертью и русалки.
11. Колесса Філарет. Про вагу наукових дослідів над усною словесністю // Колесса Ф. Фольклористичні праці. Київ, 1970. С. 17-33.
12. Корнелій Кутельмах. Русалки в повір'ях поліщуків // Записки НТШ. Львів, 2001. Т. ССXLII. С. 87-154.

	<p>13. Костомаров Николай. Несколько слов о славяно-русской мифологии в языческом периоде, преимущественно в связи с народною поэзиею [1872] // Етнографічні писання Костомарова. Зібрані заходом Академічної комісії української історіографії. За редакцією акад. Михайла Грушевського. Київ, 1930. С. 283-298 (або у кн.: Костомаров М. Слов'янська міфологія. Київ: Либідь, 1994. С. 257-279).</p> <p>14. Костомаров Николай. Славянская мифология // Костомаров М. Слов'янська міфологія. Київ: Либідь, 1994. С. 201-256.</p> <p>15. Кун М. А. Легенди і міфи Стародавньої Греції. Київ, 1967.</p> <p>16. Максимович Михайло. Дні і місяці українського селянина. Київ: Обереги, 2002.</p> <p>17. Мирча Элиаде. Аспекты мифа / Перевод з французского. 3-е издание. Москва, 2005.</p> <p>18. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. Київ: Обереги, 1992.</p> <p>19. Мифологический словарь / Под ред. Е. Мелетинского. Москва, 1991.</p> <p>20. Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2 т. / Второе издание. Москва, 1987. Т. 1 (А-К); 1988. Т. 2 (К-Я).</p> <p>21. Сумцов Николай. Колдуны, ведьмы и упыри. Харьков, 1891.</p> <p>22. Токарев С. А., Мелетинский Е. М. Мифология // Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2 т. / Второе издание. Москва, 1987. Т. 1 (А-К). С. 11-20.</p> <p>23. Українські міфи, демонологія, легенди. Київ, 1992.</p> <p>24. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. Київ, 1991.</p> <p>25. Франко Іван. Гесіод і його твори. Теогонія (Походження богів) // Франко Іван. Зібрання творів: У 50 т. Т. 8. Київ, 1977. С. 314-342.</p> <p>26. Франко Іван. Як виникають народні пісні // Франко Іван. Зібрання творів: У 50 т. Т. 27. Київ, 1980. С. 57-65.</p> <p>27. Фрезер Джордж Джеймс. Золотая ветвь. Исследования магии и религии. Москва; Ленинград, 1931. 332 с.</p>
Тривалість курсу	один семестр
Обсяг курсу	32 год (самостійна робота 58 год)
Очікувані результати навчання	<p>Студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – основні джерела вивчення української міфології і демонології; – репрезентативні світоглядні концепції, систему істот української міфології і демонології; – основні наукові концепції вивчення архаїчного світогляду. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – аналізувати особливості міфологічного світогляду українців у площинах: передумови зародження і джерела міфологічного світогляду; генеза і функціональність основних світоглядних концепцій української міфології і демонології; семантика міфічних і демонічних істот; зв'язок міфологічних концепцій зі становленням традиційної обрядовості, фольклорної творчості, традиційного знання; – виявляти типологічні й специфічні особливості міфологічних систем різних народів; – застосовувати основні концепції наукових досліджень для аналізу міфологічного світогляду.
Ключові слова	<p>міф, міфологія, демонологія, язичництво, міфічна істота, демонічна істота, бог, демон, Сварог, Перун, Хорс-Дажбог, Волос, Сварожич, Стрибог, Симаргл, Мокош. Природні духи: лісовик, польовик, водяник, болотяник, земляний дух, русалка польова, водяна, лісова (мавка, нявка), богині, лісна, повітрулі; "хатні духи": домовик, хованець, годованець, пасічник; скарбник, одмінник; духи предків: дідо, деди; русалка, мавка; "грішні" духи, "покутники": убиті – страдчата, потерчата; самогубці – повішальник, потопельник; умерлі "грішники" (власне покутники) – мрець; опир (упир) – дводушник. Люди з надприродними властивостями – відьма (родима і вчені), відьмак; знахарка, знахар; інклюзник, вовкулака. Замовляння.</p>
Формат курсу	Очний

Теми					
Схема курсу					
Тиждень / дата / к-сть годин	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література	Завдання, год	Термін виконання
	Змістовий модуль 1 Теорія міфології. загальні поняття і категорії				
1 тиж-день лютий 2 год.	Тема 1. Поняття "міф", "міфологія". Природа і походження міфу. 1.1. Поняття "міф" як сказання про богів, духів, героїв, обожнених або пов'язаних із богами своїм походженням, про прапредків, що діяли на початку часу й прямо або опосередковано брали участь у створенні самого світу, його елементів як природних, так і культурних. 1.2. Поняття "міфологія". Два значення терміну "міфологія". 1.3. Природа і походження міфу, особливості міфологічного світосприймання. 1.3.1. Головні передумови формування міфологічного мислення: 1.3.2. Засадничі особливості міфологічного світосприйняття: 1.3.3. Джерела міфологічних уявлень первісних народів.	лекція	Колесса Ф. Про вагу наукових дослідів над усною словесністю // Колесса Ф. Фольклористичні праці. Київ, 1970. С. 17-33. Грушевський Михайло. Початки і розвій словесного мистецтва // Грушевський Михайло. Історія української літератури: У 6 т., 9 кн. – Київ, 1993. – Т. 1. – С. 59-77. Франко Іван. Як виникають народні пісні // Франко Іван. Зібрання творів: У 50 т. Т. 27. Київ, 1980. С. 57-65. Токарев С.А., Мелетинский Е.М. Мифология // Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2 т. / Второе издание. Москва, 1987. Т. 1 (А-К). С. 11-20. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. Київ, 1992. Костомаров Н. Несколько слов о славяно-русской мифологии в языческом периоде, преимущественно в связи с народной поэзией [1872] // Етнографічні писання Костомарова / За редакцією акад. Михайла Грушевського. Київ, 1930. С. 283–298.	Три джерела міфологічного світогляду давніх народів [за: М. Костомаров. Несколько слов о славяно-русской мифологии...]; головні передумови виникнення "міфологічної логіки" [за: Э. Мелетинский Мифология]; джерела міфічних мотивів [за: І. Франко. Як виникають народні пісні]; особливості міфологічного мислення у порівнянні з мисленням поетичним [за О. Потебня]. 4 год	лютий
2 тиж-день лютий 2 год.	Тема 2. Специфіка міфу. 2.1. "Символізм" міфу. 2.2. Етіологізм міфу (спрямованість на пояснення реальній навколишнього світу). 2.3. Генетизм міфу (заміна причинно-наслідкових зв'язків прецедентом – походження предметів за його суть і т.д.). 2.4. "Правдивість" міфу (парадигматичний характер	лекція	Франко Іван. Як виникають народні пісні // Франко Іван. Зібрання творів: У 50 т. Т. 27. Київ, 1980. С. 57-65. Токарев С.А., Мелетинский Е.М. Мифология // Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2 т. / Второе издание. Москва, 1987. Т. 1 (А-К). С. 11-20. Мирча Элиаде. Аспекты мифа / Перевод з французского. 3-е издание. – Москва,	Категорії міфічних істот: прапредки (першопредки, прабатьки, праістоти); культурні герої; деміургі; трікстери; духи; боги. 4 год	лютий

	міфічної реальності).		2005.		
3 тиж- день лютий 2 год.	Тема 3. Класифікація міфів 3.1. Загальний огляд міфологічних тем і мотивів 3.2. Типи міфологічних тем і сюжетів: етіологічні міфи; космогонічні: астральні, солярні, місячні міфи; антропогонічні міфи; теогонічні міфи; дуалістичні міфи; близнючні міфи; тотемічні міфи; календарні міфи; есхатологічні міфи; героїчні міфи. Семантичний аналіз міфів. 3.3. Категорії міфічних істот: прапредки (першопредки, прабатьки, праістоти); культурні герої; деміургри; трікстери; духи; боги.	лекція	Франко Іван. Гесіод і його твори. Теогонія (Походження богів) // Франко Іван. Зібрання творів: У 50 т. Т. 8. Київ, 1977. С. 314-342. Кун М.А. Легенди і міфи Стародавньої Греції. Київ, 1967 (або інші видання). Мифологический словарь / Под ред. Е.Мелетинского. Москва, 1991. Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2 т. Москва, 1987. Т. 1 (А-К), 1988. Т. 2 (К-Я).	Основні ідейно-змістові моменти (мотиви) антропогонічного міфу (сюжету)	бере- вень
4 тиж- день березень 2 год.	Тема 4. Структурно-семантичний аналіз антропогонічного міфу Основні ідейно-змістові моменти (мотиви) антропогонічного міфу (сюжету): 4.1. Творець людини / людей. 4.2. З чого сотворена людина. 4.3. Яким способом сотворена людина. 4.4. "Оживлення"/"одухотворення" людини. 4.5. Призначення сотворених людей. 4.6. Сотворення жінки: ідея підлеглості та "гріховності" жінки, жінка-привідниця лиха для людства. 4.7. Гріхопадіння людей / зісуття людського роду.		Коли вгорі... (Поема про сотворення світу) // На ріках вавилонських. З найдавнішої літератури Шумеру, Вавілоу, Палестини. – Київ: Дніпро, 1991. – С. 152–176. Коли богове, подібно людям... (Епос про Атрахасиса) // На ріках вавилонських. З найдавнішої літератури Шумеру, Вавілоу, Палестини. – Київ: Дніпро, 1991. – С. 177–196. Буття 1.26–28; 2.7–25 // Перша книга П'ятикнижжя Старого Заповіту. Франко Іван. Сотворення світу. – Київ: Обереги, 2004. – С. 71–88, 96–104. Гесіод. Теогонія (походження богів) // Франко Іван. Зібрання творів: У 50-ти томах. – Київ, 1977. – Т. 8. – С. 314–341 [розділ X: "Зевес і Прометей" про створення жінки Пандори].	"Літопис Руський", "Слово о полку Ігоревім" – важливі джерела вивчення української міфології.	бере- вень
	Змістовий модуль 2 Вищі божества давніх українців доби Руської держави				
5 тиж- день березень 1 год.	Тема 5. Джерела вивчення української міфології: давні історико-літературні пам'ятки релігійного та світського змісту (українські й іноземні): літописи, хроніки, свідчення християнських місіонерів, які ще застали язичництво, "Слово о полку Ігоревім", релігійні "Поучення"; жива фольклорна традиція; дані археології, релікти язичницької скульптури, графіки.	лекція	Літопис Руський / За Іпатським списком переклад Леонід Махновець. Київ: Дніпро, 1989. Слово о поході Ігоревім Ігоря сина Святославового внука Олегового / Передне слово, переклад та примітки Павла Салевича. Львів, 1999.	Проаналізувати відомості про міфологічні уявлення у джерелах: Прокопій Кесарійський "Війна с готами", Тітмар Мерзебурзький "Хроніка", Гельмольд "Слов'янская хроніка".	бере- вень

6 тиж- день березень 2 год.	Тема 6. Релігія давніх слов'ян і зокрема українців (основні аспекти) 6.1. Історико-літературні джерела: візантійський історик Прокопій Кесарійський VI ст., німецький місіонер Гельмольд XII ст., "Житіє Оттона Бамберзького" XII ст., "Повість времених літ" XII ст. та ін.). 6.2. Основні моменти релігії давніх слов'ян і зокрема українців: 1) існування вірувань у різні численні божества (багатобожжя); 2) існування вірувань у верховне, головне божество; 3) наявність культу божеств (релігійні практики): ідоли; святилища; жерці; жертвоприношення; обрядовість жертвоприношень; ворожіння, віщування. 6.3. Ідея "єдиного (верховного) бога" у давніх слов'ян і зокрема в українців. 6.4. Сварог – давній "єдиний бог" творчої сили природи в українців. 6.5. Спеціалізація найістотніших проявів "єдиного бога" в окремі нові божества в уявленнях давніх українців.	лекція	Грушевський Михайло. Історія України-Русі. Київ, 1994. Т. I. Прокопий Кесарійський. Война с готами. Москва, 1950. Титмар Мерзебургский. Хроника: В 8 книгах. Москва, 2009. Книга 6 С. 102–103 (Книга 6). Гельмольд. Славянская хроника. Москва, 1963.	Проаналізувати відомості про міфологічні уявлення українців у джерелах "Літопис Руський", "Слово о полку Ігоревім" 4 год	березень
7 тиж- день березень 2 год.	Тема 7. Вищі божества давніх українців доби Руської держави 7.1. Перун. 1) Аспекти аналізу: – рівень персоніфікації (індивідуалізації) божеств: наявність індивідуальних імен (рівень їх абстрактності: узагальнення в імені провідних ідей культу божества); існування індивідуальних ідолів (рівень їх індивідуалізації). – рівень розвитку антропоморфізму: зовнішній вигляд божеств (ідоли); генеалогія божеств; гендерний склад системи божеств; – рівень розвитку функцій опікунства, покровительства.	лекція	Грушевський Михайло. Історія України-Русі. Київ, 1994. Т. I. С. 316–322. Літопис Руський / За Іпатським списком переклав Леонід Махновець. – Київ: Дніпро, 1989.	Порівняльний аналіз розвитку давньоукраїнських уявлень про божества: рівень персоніфікації (індивідуалізації) божеств: наявність індивідуальних імен (рівень їх абстрактності: узагальнення в імені провідних ідей культу божества). 4 год	квітень
8 тиж- день квітень	Тема 7. Вищі божества давніх українців доби Руської держави 7.2. Хорс, Дажбог. 7.3. Велес.	лекція	Грушевський Михайло. Історія України-Русі. Київ, 1994. Т. I. С. 316–322. Літопис Руський / За Іпатським списком переклав Леонід Махновець. – Київ:	Порівняльний аналіз розвитку давньоукраїнських уявлень про божества: рівень персоніфікації (інди-	квітень

2 год.	1) Аспекти аналізу: – рівень персоніфікації (індивідуалізації) божеств: наявність індивідуальних імен (рівень їх абс-трактності: узагальнення в імені провідних ідей культу божества); існування індивідуальних ідолів (рівень їх індивідуалізації). – рівень розвитку антропоморфізму: зовнішній вигляд божеств (ідоли); генеалогія божеств; ге-ндерний склад системи божеств; – рівень розвитку функцій опікунства, покровительства.		Дніпро, 1989.	відуалізації) божеств: існування індивідуальних ідолів (рівень їх індивідуалізації).	
9 тиж- день квітень 2 год.	Тема 7. Вищі божества давніх українців доби Руської держави 1) Порівняльний аналіз розвитку давньоукраїнських уявлень про божества. Аспекти аналізу: – рівень персоніфікації (індивідуалізації) божеств: наявність індивідуальних імен (рівень їх абс-трактності: узагальнення в імені провідних ідей культу божества); існування індивідуальних ідолів (рівень їх індивідуалізації). – рівень розвитку антропоморфізму: зовнішній вигляд божеств (ідоли); генеалогія божеств; ге-ндерний склад системи божеств; – рівень розвитку функцій опікунства, покровительства. 2) Сутність вищих божеств давніх українців (підсумок).	лекція	Грушевський Михайло. Історія України-Русі. Київ, 1994. Т. 1. С. 316–322. Літопис Руський / За Іпатським списком переклав Леонід Махновець. – Київ: Дніпро, 1989. Гнатюк В. Нарис української міфології. Львів, 2000.	Порівняльний аналіз розвитку давньоукраїнських уявлень про божества: рівень розвитку антропоморфізму: зовнішній вигляд божеств (ідоли).	квітень
	Змістовий модуль 3 Українська демонологія				
10 тиж- день квітень 1 год.	Тема 8. Поняття "демонологія". Джерела вивчення української демонології 8.1. Демонологія = нижча міфологія – сукупність уявлень і вірувань про духів (демонів), різні уособлення "нечистої", потойбічної сили, її вплив на явища природи та життя людини. 8.2. Форми реалізації демонологічних уявлень українців: 1) у фольклорних творах: деяких казках, легендах, піснях (русальних, купальських, баладах), прислів'ях,	лекція	Гнатюк В. Останки передхристиянського релігійного світогляду наших предків. [Частина] I–II // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIII. – С. V–XLII; Т. XXXIV. – С. V–XXIV. Гнатюк В. Нарис української міфології. Львів, 2000.	Огляд основних джерел вивчення української демонології.	квітень

	<p>приказках, прокльонах, особливо в демонологічних народних оповіданнях (новелах, билицях, бувальщинах) і замовляннях;</p> <p>2) у традиційних календарних і родинних звичаях і обрядах;</p> <p>3) в оказіональних звичаях (поведінкових стереотипах).</p> <p>8.3. Джерела вивчення української демонології.</p> <p>8.4. Специфіка українських демонологічних уявлень.</p> <p>Високий ступінь еволюції українських демонічних істот у загальній системі розвитку уявлень про міфічні істоти:</p>				
<p>11 тиж- день</p> <p>квітень</p> <p>2 год.</p>	<p>Тема 9. Спроба класифікації української демонології (її умовність і складність)</p> <p>9.1. Демонічні істоти, уявлення про які розвинулися на основі культури природи – природні духи: лісовик, польовик, водяник, болотяник, земляний дух, русалка польова, водяна, лісова (мавка, нявка), богині, лісна, повітрулі та ін.</p> <p>9.2. Демонічні істоти, уявлення про які розвинулися на основі культури предків:</p> <p>1) так звані "хатні духи": домовик (гуцульські, бойківські регіоналізми – хованець, годованець, Федь), пацічник; скарбник, одмінник.</p> <p>2) духи предків: дідо, деди (поліський регіоналізм); русалка, мавка.</p> <p>3) "грішні" духи, "покутники": убиті – страдчата, потерчата; самогубці – повішалник, пото-пельник; умерлі "грішники" (власне покутники) – мрець; опир (упир) – дводушник.</p> <p>9.3. Люди, наділені надприродними властивостями (земні боги, непрості) – посередники між реальним світом і потойбічним – світом духів: – відьма (родима і вчені), відьмак; знахарка, знахар, мольфар, градівник, гадерка, інклюзник, вовкулака та ін.</p> <p>Акцент на спеціалізації (сфері діяльності та послуг) цих істот.</p> <p>Функція регулювання різноманітних сторін і моментів життя та діяльності селянина.</p>	лекція	<p>Знадоби до галицько-руської демонології. Зібрав Володимир Гнатюк // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом Товариства, 1904. – Т. XV.</p> <p>Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 1 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIII.</p> <p>Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 2 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIV.</p> <p>Матеріали до гуцульської демонології. Записав у Зелениці Надвірнянського повіта, 1907-1908 Антін Онищук // Матеріали до українсько-руської етнології. Львів, 1909. Т. 11. С. 1-139.</p> <p>Грінченко Борис. Этнографические материалы, собранные в Черниговской и соседних с ней губерниях. – Чернигов, 1895. – Выпуск 1: Рассказы, сказки, предания, пословицы, загадки и пр.</p> <p>Галайчук В. Демонологічні персонажі Середнього Полісся (за матеріалами експедиції) // Українська філологія: Школи. Постаті. Проблеми. Львів, 1999. Частина 2. С. 471-485.</p>	<p>На основі демонологічних оповідань проаналізувати уявлення про обрану з переліку демонічну істоту за такими аспектами: 1) етимологія імені істоти (для аналізу етимології імені істоти використовувати етимологічні та міфологічні словники).</p> <p>4 год</p>	травень

	Обереги та застереження. Специфіка їх взаємодії. "Магічний фольклор" (замовляння, закляття, примовки тощо) у практиці "непрóстих".				
12 тиж- день травень 2 год.	Тема 10. Структурно-семантичний аналіз уявлень про демонічні істоти української міфології 10.1. Основні аспекти аналізу уявлень про демонічну істоту: 1) аналіз імені; 2) походження істоти (міфологічна генеалогія); 3) зовнішній вигляд; 4) місце перебування та час активності; 5) функції (специфікація) істоти, характер контакту із людиною 6) обереги та застереження. З'ясування різночасових нашарувань у віруваннях про істоту. 10.2. Чорт як демонічна істота, у якій відбилася уся складність формування та еволюції давніх світоглядних уявлень українців.	лекція	Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 1 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIII. Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 2 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIV. Матеріали до гуцульської демонології. Записав у Зелениці Надвірнянського повіта, 1907-1908 Антін Онищук // Матеріали до українсько-руської етнології. Львів, 1909. Т. 11. С. 1-139.	На основі демонологічних оповідань проаналізувати уявлення про обрану з переліку демонічну істоту за такими аспектами: 2) генеалогія (уявлення про походження істоти: "звідки вона береться"). 4 год	травень
13 тиж- день травень 2 год.	Тема 10. Структурно-семантичний аналіз уявлень про демонічні істоти української міфології 10.2. Чорт як демонічна істота, у якій відбилася уся складність формування та еволюції давніх світоглядних уявлень українців.	лекція	Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 1 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIII. Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 2 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIV. Матеріали до гуцульської демонології. Записав у Зелениці Надвірнянського повіта, 1907-1908 Антін Онищук // Матеріали до українсько-руської етнології. Львів, 1909. Т. 11. С. 1-139.	На основі демонологічних оповідань проаналізувати уявлення про обрану з переліку демонічну істоту за такими аспектами: 3) зовнішній вигляд. 4 год	травень
14 тиж- день травень 2 год.	Тема 10. Структурно-семантичний аналіз уявлень про демонічні істоти української міфології 10.2. Чорт як демонічна істота, у якій відбилася уся складність формування та еволюції давніх світоглядних уявлень українців.	лекція	Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 1 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIII. Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 2 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIV.	На основі демонологічних оповідань проаналізувати уявлення про обрану з переліку демонічну істоту за такими аспектами: 5) функції, характер контакту із людиною; 6) обереги та	травень

			Матеріали до гуцульської демонології. Записав у Зелениці Надвірнянського повіта, 1907-1908 Антін Онищук // Матеріали до українсько-руської етнології. Львів, 1909. Т. 11. С. 1-139.	застереження. 4 год	
15 тиж- день травень 2 год.	Тема 10. Структурно-семантичний аналіз уявлень про демонічні істоти української міфології 10.2. Чорт як демонічна істота, у якій відбилася уся складність формування та еволюції давніх світоглядних уявлень українців.	лекція	Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 1 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIII. Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 2 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIV. Матеріали до гуцульської демонології. Записав у Зелениці Надвірнянського повіта, 1907-1908 Антін Онищук // Матеріали до українсько-руської етнології. Львів, 1909. Т. 11. С. 1-139.	На основі демонологічних оповідань проаналізувати уявлення про обрану з переліку демонічну істоту за такими аспектами: 5) функції, характер контакту із людиною; 6) обереги та застереження. 4 год	травень
16 тиж- день травень 2 год.	Тема 10. Структурно-семантичний аналіз уявлень про демонічні істоти української міфології 10.2. Чорт як демонічна істота, у якій відбилася уся складність формування та еволюції давніх світоглядних уявлень українців.	лекція	Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 1 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIII. Знадоби до української демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. Т. II. Випуск 2 // Етнографічний збірник. – Львів: Накладом НТШ, 1912. – Т. XXXIV. Матеріали до гуцульської демонології. Записав у Зелениці Надвірнянського повіта, 1907-1908 Антін Онищук // Матеріали до українсько-руської етнології. Львів, 1909. Т. 11. С. 1-139.		

Підсумковий контроль, форма	залік (у формі аналізу-презентації уявлень про обрану демонічну істоту)
Пререквізити	Курс української усної словесності
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	За навчально-пізнавальною діяльністю студента: 1) метод готових знань: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний; 2) дослідницько-пошуковий метод: проблемне виконання. За формою: 1) лекція (лекційний виклад теоретичного матеріалу); 2) самостійна праця студентів з фольклорно-літературними текстами (практичний аналіз змісту і форми твору) і теоретичними дослідженнями; 3) підготовка усних виступів та реферативних доповідей; 4) презентація результатів дослідницько-пошукової роботи; 5) диспути з проблемних питань.
Необхідне обладнання	комп'ютер, проектор, акустична система
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків). Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни становить за поточну успішність 50 балів, на заліку (презентації) – 50 балів. При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.
Питання до заліку чи екзамену	–
Опитування	–